

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»**

Збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції

**«Кліматичні зміни та сільське господарство.
Виклики для аграрної науки та освіти»**

**Київ
2021**

насіння та жирнокислотний склад олії. Тому необхідно використовувати збалансовані норми внесення азоту, фосфору та калію відповідно до даних аналізу ґрунту. Рекомендовано співвідношення N : P : K = 0,5 : 1,0 : 1,2. Надмірне азотне живлення збільшує вміст в насінні лінолевої кислоти. Оскільки в умовах посухи в олії високоолеїнового соняшнику зменшується вміст олеїнової кислоти, рекомендується додавати у живленні рослин антистресанти і мікродобриво.

Список використаної літератури

1. Зайцев О. М. Запровадження нових гібридів соняшнику – шлях до підвищення рентабельності сільськогосподарського виробництва // Пропозиція. 2002. № 8. С. 50–52.
2. Танчик С. П., Рожко В. М., Карпенко О. Ю. Землеробство з основами ґрунтознавства. Київ : Прінтеко, 2020. 443 с.
3. Серета С. А. Актуальні проблеми насінництва соняшнику // Економіка АПК. 2001. № 8. С. 37.
4. Скалецька Л. Ф. Соняшник // Агроном. 2009. № 4. С. 8–11.
5. Post Harvest Siderates Impact on the Weed Littering of Maize / O. Yu. Karpenko, V. M. Rozhko, A. O. Butenko [et al.] // Ukrainian Journal of Ecology. 2019. № 9 (3). P. 300–303. URL : http://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=5&SID=C1kNLGhEpS7uwd5onAZ&page=5&doc=44.
6. Nitrogen balance in short crop rotations under various systems for restoring sod-podzolic soil fertility / M. M. Parkhomenko, A. I. Lychuk, A. O. Butenko [et al.] // Ukrainian Journal of Ecology. 2021 № 11 (2). P. 67–71.

УДК 639.3 (045)

ШЕВЧЕНКО В., канд. с/г наук, доц.;

КОРНІЄНКО В., канд. с/г наук, доц.

Херсонський державний аграрно-економічний університет
office@ksau.kherson.ua

СУЧАСНИЙ ВПЛИВ КЛІМАТУ НА РОЗВИТОК АКВАКУЛЬТУРИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Аквакультура сьогодні – одна з найбільш швидкозростаючих галузей харчового виробництва в світі. На тлі стагнації обсягів світового промислу гідробіонтів за останні майже чверть століття середньорічний приріст виробництва продукції аквакультури становив близько 8 %, а частка її

продукції в загальному обсязі виробництва і вилову гідробіонтів у 1990 р. становила 17 %, а у 2018 р. досягла 46 % і щороку зростає.

Найбільш динамічний розвиток аквакультури спостерігається у країнах, що розвиваються, де аквакультурі відведена важлива роль у вирішенні низки соціально-економічних проблем, у першу чергу – задоволення харчових потреб і бідності, завдяки масовому виробництву недорогих харчових продуктів для власних потреб, забезпеченню зайнятості населення.

Найбільш динамічно збільшується вирощування кісткових риб у внутрішніх водоймах та моллюсківництво. При цьому світова тенденція свідчить про зростання рівня інтенсифікації рибництва, тобто вирощування риби з використанням кормів.

Все це перебуває в ключі потенційних можливостей України. Україна має значний виробничий потенціал і давню історію розвитку вітчизняної прісноводної аквакультури, а саме – рибництва у внутрішніх водоймах.

Під час переходу до багатокладної ринкової економіки протягом 90-х рр. XX ст. рибна галузь, як і весь аграрний сектор України, опинилася у найважчих умовах серед усіх галузей економіки. Формально виробничі потужності залишилися на рівні 80-х років. Так, площа ставів у 2013–2015 роках була в межах 94–122 тис. га, садків та басейнів 40 та 70 тис. м² відповідно. Але в нових умовах господарювання, за відсутності державної підтримки, рибницькі підприємства були змушені докорінно змінити напрацьовані десятиліттями методи вирощування риби, відмовитися від використання штучних кормів або звести до мінімуму витрати на придбання комбікормів та мінеральних і органічних добрив. Внаслідок цього обсяги вирощування товарної риби, порівняно з кінцем 80-х рр., на 2016 рік скоротилися до 20 тис. тобто майже до 5 разів. Видобування водних біоресурсів в 2017 році становило 92,6 тис. т, зокрема у внутрішніх водоймах – 42,2 тис. т, тобто зниження порівняно із 1989 роком в 12 та 3 рази відповідно.

Виробництво продукції методами індустріального рибництва було майже знищене. Так, річні обсяги вирощування риби в садках і басейнах зменшилися з 17 тис. тонн у 1989 р. до 150 т у 2012 р., а нині практично опинилися за межами офіційної статистичної та адміністративної звітності. Останній статистичний збірник «Рибне господарство» розміщено в мережі за 2010 рік. Загальні статистичні збірники України відбивають добування водних біоресурсів без виділення аквакультури. Керівництво Держрибагентства неодноразово наголошувало на високому рівні тінізації рибного господарства в сучасних умовах.

Тим не менше, за попередніми даними Держрибагентства, в умовах аквакультури у 2021 році рибогосподарську діяльність здійснювали більше 2500 суб'єктів господарювання, вирощування товарної риби протягом 2019 року становить понад 16 тис. тонн, що на рівні показника 2016 року.

На озерах і водосховищах (їх частинах) України працюють спеціальні товарні рибні господарства, що поєднують елементи аквакультури і промислового вилову.

Відповідно до наявних даних, протягом чотирьох років (2015–2018) відбувалося досить стаке виробництво товарної продукції (вирощування риби). Обсяги коливалися у незначних межах 20,2–21,4 тисяч тонн. У 2018 році загальний обсяг продукції аквакультури становив 20,2 тисяч тонн.

На думку фахівців, основні проблеми сучасної аквакультури полягають не в технологічних або наукових питаннях, а в організаційно-правових. Тим не менше, кліматичні зміни накладають свій відбиток на технологічні підходи та вибір видів – об'єктів аквакультури.

Світові тенденції вказують на те, що за період з 2006 по 2018 рік загальна кількість зареєстрованих ФАО видових позицій зросла на 31,8 % – з 472 до 622.

Ця тенденція також характерна і для України. Так, в стадії освоєння в умовах Півдня України є культивування устриць, мідій, Довгурокої креветки, Австралійського рака, тропічних равликів, широкого спектра видів ряду осетроподібних та лососевих, культивування яких в сучасних умовах, з одного боку, вимагає адаптації наявних технологій, а з іншого – відкриває перспективи розширення заходів культивування внаслідок піднімання температури.

Наприкінці лютого 2021 року відбувся онлайн-вебінар на тему: «Зміна клімату: до чого готуватися українській аквакультури», організований Програмою USAID з аграрного і сільського розвитку АГРО, Державним агентством рибного господарства України та бюджетною установою «Методично-технологічний центр з аквакультури».

У ході заходу зазначено, що в Україні триває активна фаза створення стратегії протидії впливам кліматичних змін та запровадження практик з адаптації до нових умов в сільському, лісовому, водному, рибному господарстві, водному менеджменті, які впливають і на сферу аквакультури.

Водночас у країні за браком коштів майже не проводять дослідження впливів кліматичних змін і вітчизняні фахівці користуються здебільшого матеріалами закордонних науковців.

Відмічено, що основними проблемами через глобальне потепління стали зменшення кількості поверхневих вод і підвищення конкуренції за використання водних ресурсів, зміна видового складу гідробіонтів та збільшення захворюваності риб.

ЗМІСТ

<i>ОПАРА М., ГОРДСЄВА О., ТАРАНЕНКО С.</i> Вплив глобальних кліматичних змін на галузь сільського господарства	4
<i>ОПАРА М., ОПАРА Н.</i> Вплив кліматичних змін на стан водних ресурсів Полтавщини та заходи зі зменшення їх негативної дії	7
<i>ТРИПОЛЬСЬКА Г.С., СНИЖКО С.І.</i> Перешкоди для поширення технології кліматично-оптимізованого розумного зрошення в Україні	9
<i>ПИСАРЕНКО В.М., ПИСАРЕНКО П.П.</i> No-till проти посух	12
<i>ЛЕВЧЕНКО В.Б.</i> Вплив лісових екосистем на зміни клімату в умовах Житомирського Полісся	17
<i>БАШИНСЬКА М.В.</i> Вплив зміни клімату на культуру черешні у Мелітопольському краї	21
<i>ПРУС М.П., ДУДА Ю.В., КОРЕЙБА Л.В.</i> Інвазованість еймеріозом кролів у домогосподарствах України залежно від природно-кліматичної зони	26
<i>ДУДА Ю.В., КОРЕЙБА Л.В.</i> Біохімічні показники крові у нетелей і корів-первісток у період акліматизації	30
<i>КЛЕЧКОВСЬКИЙ Ю.Е., ШМАТКОВСЬКА К.А.</i> Розвиток мілдью та гронової листокрутки винограду в умовах Південно-Західного регіону України	34
<i>ЗАЛЕНСЬКА Є., КОПЛЕВИЧ В.</i> Оцінювання впливу змін клімату на стан поверхневих вод Черкщини на прикладі р. Уманки	37
<i>ПАЛАМАРЧУК В.Д., ДІДУР І.М.</i> Особливості перерозподілу тепла у вегетаційний період кукурудзи	41
<i>ПАВЛЮК В., ПАВЛЮК Н.</i> Вплив наростаючої посухи на продуктивність сортів суниці садової (<i>Fragaria ananassa</i> Duch.) в умовах Північного Лісостепу України	44
<i>БАХМАТ М., СЕНДЕЦЬКИЙ І., СЕНДЕЦЬКИЙ В.</i> Урожайність ріпака озимого залежно від кліматичних умов, способу застосування регуляторів росту та норм висіву	48
<i>СТАНКЕВИЧ С.В., БЕЛЕЦЬКИЙ Е.Н., ЗАБРОДИНА И.В.</i> Глобальное потепление как экологическая проблема	51
<i>ЛІСОГУРСЬКА Д., ЛІСОГУРСЬКА О., ФУРМАН С.</i> Вплив кліматичної кризи на кормові ресурси бджільництва в Україні	55

<i>ТКАЧЕНКО Т.Г., РЕШЕТЧЕНКО С.І.</i> Вплив змін клімату на формування весняної повені в басейні р. Сіверський Донець	57
<i>СОБОЛЬ О.</i> Вплив кліматичних змін на використання пасовищ в конярстві Півдня України на прикладі Херсонської області	59
<i>МЕЛЬНІЧЕНКО Л., БОНДАРЕНКО А.</i> Вплив змін клімату на функціонування агроценозів	63
<i>ШОВКОВА О., МІЛЕНКО О., МАЛИНКА Л.В.</i> Вплив змін клімату на урожайність сої у Лівобережному Лісостепу України	66
<i>ДОМАРАЦЬКИЙ Є.О., КЮРЧЕВ С.В., МІТРЯСОВА О.П., ПАСТУШЕНКО С.І.</i> Потенційні небезпеки і сучасні рішення щодо адаптації балансу водних ресурсів півдня України до глобальних змін клімату	69
<i>ПЕТРИКОВСЬКА А., МАЛИМОН С.</i> Урбанізація та зміни клімату	72
<i>СРЕМЕНКО О., ОНИЩЕНКО О.</i> Динаміка змін біометричних показників на рослинах соняшнику в умовах Південного Степу України залежно від основного обробітку ґрунту та застосування регулятора росту	75
<i>ЦЕНТИЛО Л., СЕНДЕЦЬКИЙ В.</i> Застосування органічних добрив виготовлених методом вермикультивування в сучасному землеробстві	77
<i>ГРОЙСМАН Г.П.</i> Врожайність посухостійких гібридів соняшнику в умовах кліматичних змін	80
<i>МІЩЕНКО О.О., РОЖКО В.М.</i> Ефективність систем землеробства та продуктивність кукурудзи на зерно в Правобережному Лісостепу України	83
<i>КОСОЛАП М.</i> Агроном – сучасний ризик-менеджер у землеробстві	85
<i>СОЛОВЕЙ О.Ю.</i> Вплив мікроклімату на одержання прибуткового свинарства	87
<i>ЛЕГУША К.О., РОЖКО В.М.</i> Ефективність попередників та продуктивність кукурудзи на зерно у ТОВ «АГРО-С»	90
<i>ГАПОН С.І.</i> Вплив глобального потепління на стан водних ресурсів Київської області	92
<i>ЛИХОЧВОР В.В., ШИНКАРУК Л.М.</i> Фотосинтетичні показники рослин кукурудзи залежно від елементів удобрення	95
<i>ШЕВЧУК О.В., АФНАСЬЄВА О.Г., ГОЛОСНА Л.М.</i> Комплекс хвороб пшениці озимої в умовах змін клімату	97

<i>ГОЛОДНА А.В., ЛЮБЧИЧ О.Г., РЕМЕЗ Г.Г., СТОЛЯР О.О.</i> Особливості формування врожаю люпину білого в умовах змін клімату	99
<i>ЛЮБЧИЧ О.Г., ГОЛОДНА А.В., ГРИЦЮК Я.В.</i> Вирощування зернобобових культур в умовах змін клімату	102
<i>ЦАРЕНКО О., КАБАК Н.</i> Глобальна зміна клімату та його вплив на сільське господарство України	105
<i>ДЕГТЯРЬОВ Ю., ГАВВА Д., РЄЗНІК С.</i> Вплив зміни клімату на урожайність сільськогосподарських культур лівобережного Лісостепу України	107
<i>БОЛОХОВСЬКИЙ В.В., БОЛОХОВСЬКА А.В., ВДОВЕНКО С., КУЦ О.</i> Ефективність використання біопрепаратів у технологіях вирощування овочевих рослин	111
<i>ЛАСЛО О., ПОСПЄЛОВ С., ОЛЕПІР Р.</i> Альтернативне та відновлювальне землеробство за глобальних змін клімату	114
<i>СУДАРІКОВА-ПОПОК І.</i> Кліматичні зміни та сільське господарство. Виклики для аграрної науки та освіти	117
<i>КОНОНЮК О.</i> Вплив змін клімату на посівні площі та валовий збір технічних культур в Україні	120
<i>ФІЛАТОВА В.Л.</i> Вплив клімату на ведення сільського господарства в Україні	123
<i>ВАСИЛЕНКО А.О., БЕЗУГЛИЙ І.М., ШЕВЧЕНКО Л.М., ГЛЯНЦЕВ А.М., ВУС Н.А.,</i> Культура гороху у гарантуванні продовольчої безпеки	127
<i>КРЯТ Л.І.</i> Вплив зміни клімату та екстремальних кліматичних явищ на розвиток сільського господарства	129
<i>ГУБЕНКО Л.В., МАЛИНКА Л.В. СИКАЛО О.О.</i> Моделювання впливу метеочинників на урожайність олійних культур в Київській області	131
<i>ГАВАДЗИН І.П., ПІДЛУСЬКА Н.М.</i> Вплив зміни клімату на розвиток сільського господарства	134
<i>ГОРОДИСЬКА О., ВІЛЬЧИНСЬКА Л., ФЕДУРУК І., КУМАНСЬКА Ю.</i> Селекція гречки у післяукісних та післяжнивних посівах	136
<i>ВОВК В.</i> Перспективи використання безвідходних технологій на підприємствах АПК	138

<i>РИЖУК С.М., МЕЛЬНИЧУК А.О., САВЧУК О.І.</i>	
Кліматичні зміни в агроценозах Центральної частини Правобережного Полісся	142
<i>СТРАТИЧУК Н.</i>	
Проблема зміни клімату в контексті сталого розвитку	147
<i>ТИМОШЕНКО М.М., ЖУРАВЕЛЬ С.С., ЖУРАВЕЛЬ С.В.</i>	
Проблеми та перспективи розвитку аграрного сектору Полісся, пов'язані з кліматичними змінами	150
<i>КОРЕЙБА Л.В., ГАРАЦУК М.І., ГУДЗОВАТИЙ Р.С.</i>	
Вплив сезонів року на функцію розмноження у самиць м'ясоїдних тварин	153
<i>САМАРІНА М., БИКОВ М.</i>	
Удосконалення змісту навчальних дисциплін через призму кліматичних змін (на прикладі співпраці з партнерськими компаніями – операторами ринку)	156
<i>КЕНЄВА В., БІЛОУСОВА З., КЛІПАКОВА Ю.</i>	
Динаміка формування площі листової поверхні рослинами пшениці озимої залежно від позакореневої обробки	159
<i>ВОЛКОВА Н.І., БАЩЕВАНЖИ Н.В.</i>	
Вплив зміни клімату та екстремальних кліматичних явищ на розвиток сільського господарства	161
<i>РАЗАНОВ С.Ф., ПІДДУБНА А.М.</i>	
Оптимізація вирощування овочевих культур в умовах зміни клімату	163
<i>РАЗАНОВ С.Ф., ГУСАК О.Б.</i>	
Вплив зміни клімату на вирощування зернових культур	165
<i>КАРПЕНКО О.Ю., САНДУЛ О.Л.</i>	
Вплив систем землеробства на біологічну активність ґрунту у посівах кукурудзи у Правобережному Лісостепу України	167
<i>СТЕПАНЧУК Л.О.</i>	
Вплив змін клімату на якість питної води. Методи дослідження в умовах ВСП «Золотоніський фаховий коледж ветеринарної медицини БНАУ»	170
<i>ХАРЧЕНКО В.В., КАРПЕНКО О.Ю.</i>	
Продуктивність соняшнику залежно від фону живлення	172
<i>ШЕВЧЕНКО В., КОРНІЄНКО В.</i>	
Сучасний вплив клімату на розвиток аквакультури Півдня України	174
<i>ГАМАЮНОВА В., ФЕДОРЧУК М., КОВАЛЕНКО О., ХОНЕНКО Л.</i>	
Забезпечення зерновиробництва шляхом добору посухостійких рослин в умовах кліматичних змін Південного Степу України	177
<i>ПАЛАМАРЧУК В., КРИЧКОВСЬКИЙ В.</i>	
Роль дигестату для формування структури врожаю та продуктивності кукурудзи	180

<i>ІВАНЮК М., ГРИЦЕНКО О.</i> Вплив норми висіву на формування бур'янового компонента агрофітоценозу сої в умовах господарства «Атлантик Фармз 2»	185
<i>ДМИТРУК Ю., ЧЕРЛІНКА В.</i> Сталість агровиробництва у контексті стратегії пом'якшення змін клімату	187
<i>МАЛИНКА Л.В., ШИШКІНА К.І., ЗІБАРЄВА І.Д.</i> Вплив кліматичних змін на водні ресурси	190
<i>АВЕРЧЕВ О.В., НІКІТЕНКО М.П.</i> Впровадження елементів біологізації в рослинництві як чинник підвищення кваліфікації в умовах глобальних змін клімату	193
<i>СМИСЛОВА Н.</i> Кліматичні зміни як чинник розвитку популяцій комах-шкідників садових насаджень у Західному Лісостепу	196
<i>КЛЕЧКОВСКИЙ Ю., БОЛЬШАКОВА В.</i> Влияние глобального потепления климата на видовой состав вредителей винограда в условиях юго-запада Украины	198
<i>КЛЕЧКОВСКИЙ Ю., ТИТОВА Л., ПАЛАГИНА О.</i> Влияние климатических условий на вероятность распространения карантинного вредителя восточной вишневой мухи в Украине	200
<i>СИДОРЕНКО Світлана, СИДОРЕНКО Сергій</i> Мікрокліматорегулювальні функції полезахисних лісових смуг як один з інструментів пом'якшення локальних впливів змін клімату	203
<i>МОГИЛЮК Н., ХОРОХОРИНА Г.</i> Вплив кліматичних змін на поширення амброзії полинолистої в Україні	206